

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Thomæ Młodzianowski, Poloni, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Deo, Angelis Et Actibus Humanis

Młodzianowski, Tomasz

Moguntiae, 1682

Quæstio II. De ipsamet Intellectione Angeli.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82949](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82949)

solvetur: quare non noscant futura Angelis, etiam si concedantur illis illorum species. Tum, quia rationes in oppositum non convincunt: Nec enim probatur, Deum illas solum species conceisse, quas produxissent objecta: Nam neque universales species possent habere; cum ipsa objecta talem universalitatem non habeant, adeoque neque vim producendi tales species.

ASSERO 3. *Qui vellet tueri, quod Angeli non habeant species, ad hoc deberet attendere.* In primis quod sit disparitas de hominibus & de Angelis: Nam si homines non haberent species, intellectus illorum nullo modo penderet à corpore: Nam quod pendeat, in id refertur: quia pendet à specie spirituali, fabricata ad imitationem speciei materialis. Rursus teneri posset quod objecta non habeant nisi concursum terminativum. Cur autem non omnium simul objectorum eliciantur notitiæ, referendum esset in determinationem potentiae, limitatam capacitatem habentis. Teneri denique posset, quod respectu noticiarum præhabitarum quas se exercuisse meminit Angelus, dandæ sint species; & quod illæ ipsæ non concurrant effectivè ad illam notitiam, sed quod se habeant non nisi per modum complementi.

QUÆSTIO II.

De ipsamet Intellectione Angeli.

QUOD Angelus ab omni omnino notitia cessare non possit, ordinariè docetur cum Suarez. L. 2. c. 35. Tum, quia poneretur tunc Angelus, quasi in statu mortis cujusdam, nullam omnino operationem exercens vitalem: quia hæc in ente, qui est spiritus, non potest esse, nisi incipiens ab intellectione. Immo si non intelligit Angelus, nec loco quidem moveretur, quia hoc deberet facere liberè, liberè autem non posset facere, si non intelligeret. Tum, quia ut arguit Suarez ibidem. Vel necessariò abstinere Angelus ab omni omnino intellectione, vel liberè? Sinecessariò, contra erit: Quia hujus necessitatis nullum est principium; cum nec turbari, vel auferri species; nec fatigari intellectus possit. Si autem liberè, ergo ex prelucente intellectu; Ergo dum non supponitur cogitare, cogitat: quia dum supponitur velle, nec cogitat, debet cogitare; ut possit velle, nec cogitet.

Neque valet si dicas, sufficit quod ad initium preluxerit intellectus, ut possit voluntas impedire ne intellectus cogitet, non inquam valet si dicas: quia vel cognoscit intellectus illud imperium cum non cogitat, vel non cognoscit: Si non cognoscit, cur non redit ad suum agere, ad quod habet omnia complementa expedita, ut species, concursus preparatum, &c. Immo illud imperium habebit se quasi non esset, cum nec in se sit, nec in sui apprehensione. Si au-

tem noscit hoc imperium, cum non cogitat, ergo cogitat cum non cogitat: noscere enim illud, est cogitare. Tum, quia ut probat Martinon d. 40. n. 5. quod Angelus non sit necessitatus ad quamcunque distributivè cognitionem, proficiscitur id ex limitatione virtutis intelligendi, & ex libertate, ut possit ex una transire ad aliam cogitationem: Sed non potest se liberè avertere ab omnibus objectis collectivè; quia non potest esse exercitium libertatis sine cognitione actu præsentis. Ideoque & nos experimur nos non vacare in vigilia, imò nec in somno, & si cessaremus in somno, in impedimenta corporis hoc referri deberet; quibus carent Angeli. Imò cum nulla sit talis species quæ non habeat aliam sibi connexionem similem, excitare sese poterunt ad invicem.

In duobus tamen casibus putarem cessare animam à cogitando, in primis in infantibus propè exordium vitæ, & in patientibus spasmodum. His præjactis. *Sic*

DIFFICULTAS I.

De variis Notitiis Angelicis circa seipsos.

QUONIAM Objectum quod est Angelus, est sibi præ aliis intimius; hinc consideratio, noticiarum hujus objecti, primum sibi locum vendicat.

Punctum Difficul-

tatis 1.

An necessario semper noscat Angelus seipsum?

DICENDUM est. *Non esse necessarium, ut Angelus noscat seipsum continuatà semper notitià;* Ita Arr. d. 11. S. 2. Mart. d. 40. in quantum dicit Angelum quavis distributivè notitia posse carere, & ante illum Vasq. d. 219. c. 3. contra Suarez. hic l. 2. c. 35. n. 8.

PROBATUR I. Angelus secundum sua naturalia spectatus, non est necesse, ut cogitet semper de Deo tanquam Auctore naturæ, ergo nec cogitare debet semper de se. Ant. concedunt etiam oppositi, & probari per hoc potest: Quia cum Angelus extendere sese possit ad alia & alia noscenda, deferereque notitiam unius objecti, transferendo se ad notitiam alius; Ergo etiam transferre poterit notitiam à Deo tanquam Auctore naturæ, præcipuè cum nulla sit necessitas & fundamentum hujus adstrictionis. Conseq. principalis probatur: Quia est paritas, utrobique nulla necessitas adstringendi, & si Angelus habendo omnia requisita ad noscendum Deum tanquam Auctorem naturæ, potest divertere mentem, cur non divertere poterit à notitia sui?

e 3

PROBA-

PROBATUR 2. Quia si Angelus deberet in perpetuum de se cogitare, id ideo esset, quia non posset postea unquam determinari ad cogitandum de se, & ad cogitandum alia: sed hæc ratio non convincit; quia posset determinari à Deo seu à cogitationibus quas vocat Aristoteles injectas à bona fortuna. Posset determinari ex connexionione specierum. Posset etiam determinari ab occurrentia objecti: ut si unus Angelus dicat alteri, ego modo cogito de me, tunc alius audiens, ab hac occurrentia, posset invitari ad cogitandum etiam de se, &c.

PROBATUR 3. Quia moraliter loquendo videtur tædio afficiendus Angelus una hac cogitatione: nam quod Beati cogitent perpetuo de Deo, sine fastidio, id referri debet in id; quia est objectum infinitæ perfectionis, quale objectum, non est Angelus.

OBJICIT I. Suarez. Si Angelus à sui cognitione cessaret, non posset se liberè ad aliquid cogitandum applicare; quod probatur, quia vel Angelus cessando à sui cognitione, simul cessat ab omni alia, vel in aliqua permanet; Si primum, ergo cessat ab omni etiam voluntatis actu: Unde ergo incipiet postea aliquid per intellectum vel voluntatem operari: non quidem voluntate: quia necesse est ut intellectus præeat, si autem ab intellectu, ergo non liberè nec à se: quia intellectus tunc solum liberè exercet actum, quando à voluntate movetur. Si verò dicatur secundum, scil. non cessare illum ab alia cognitione, redibit argumentum, quomodo se scil. determinaturus sit liberè ad alia cogitanda, ab iis quæ cogitat.

RESPONDET Arriaga D. II. n. 18. Quod Angelus necessariò semper actu cognoscat quidditative suas species omnes quas habet, & in iis noscit objecta omnia sed abstractivè; rationemque dat, quia Angelus ut possit uti suis speciebus liberè, est illi necessaria talis cogitatio specierum; hinc natura, quæ non deest in necessariis, petit ut Angelus semper talem actum habeat. Ut autem salvet quomodo Angelus non est in actu notitiæ omnium objectorum simul, dicit quod semper sit in actuali cognitione sibi adæquata, quæ est v. g. 100. objectorum, ad quæ dum se applicat, deest illi virtus in actu primo ad priora, unde per accidens impeditur à voluntate. *Hec Responsio*

NON SATISFACIT. Tum quia si Angelus est in actu cognitionis omnium suarum specierum. Ergo est & in actu cognitionis omnium illorum objectorum quorum illæ sunt species, impossibile enim est noscere speciem, quæ refertur ad objectum, non attingendo objectum. Quod si noscit omnia objecta, falsum erit, quod assumebat Arriaga nosci ab Angelo non nisi aliqua. Et cum pluralitas notitiarum abstractivarum in speciebus, non sit major præ pluralitate notitia-

rum quidditativarum quæ essent objectorum in illismet ipsis, bene has simul omnes notitias quidditativas poterit habere Angelus. Quod autem dicit Arriaga, à speciebus non contineri adæquate objectum; Si procedat ad negandam illis vim & continentiam pro representando, falsa erit assumptio; vera autem, si procedat de negatione continentia entitativa. Tum quia cur non habebunt Angeli quidditativas species rerum? quas si habebunt, cur non noscent omnia illa objecta quidditative, eadem indivisibili notitia attingendo speciem & objectum? sicut eadem notitia representando Patrem, representat suo modo filium. T. q. Si Angelus pro centum objectis noscendis haberet capacitatem illis non nisi solis adæquatam, & nihilominus nosceret omnes suas species, & haberet potentiam adæquatam illis solis centum objectis, ut supponitur; & non haberet; quia præter illa centum objecta, nosceret adhuc species.

RESPONDETUR 2. Determinari Angelum ad sui vel aliorum objectorum notitiam per cogitationes bonæ fortunæ; per excitationem specierum vi connexionis earundem; denique per occurrentiam objectorum, ut dictum supra.

INSTAT I. Suarez, sequitur exinde omnes cogitationes Angelicas esse ab extrinsece necessarias, nullamque posse esse liberam; quod incredibile est. Seq. probatur; Quia cum Angelus applicatur ad cogitationem alicujus rei, eò ipso simul cogitat de omni re, quæ cum objecto illius cogitationis habet necessariam connexionem. Hinc si prima applicatio ad cogitandum est naturalis, seu non libera, tota etiam cogitatio erit talis.

RESPONDET I. potest cum Arriaga citato, quod immixtas cogitationes possit abicere, itemque aliter advenientes. Hinc si non abiciat liberè, toto etiam processu cogitabit; ad eum modum quo etiam nos facimus.

INSTAT 2. Sequitur quod Angelo inconsideratio aliqua nunquam imputari posset, contra communem Theologorum sententiam: certè enim si ita considerare non est in illorum potestate, quomodo inconsiderantia illis imputabitur?

RESPONDETUR. Posse illis imputari inconsiderantiam: quia possunt cogitationes bonæ fortunæ, aliterque excitatas abicere, vel ut ita dicam, nolle examinare.

INSTAT 3. Non est in potestate Angeli avertere cogitationem quam à Deo accepit; quia vel illam averteret transeundo ab una cogitatione ad aliam; vel privativè suspendendo illam. Non primo, quia ad hoc ipsum indigeret nova determinatione à Deo: Non etiam secundo modo; quia si intellectus Angeli natura sua non subest voluntati quoad eliciendam cogitationem, non est cur subit quoad suspendendam illam, præcipue verò quia illa suspensio sine posi-

voluntate, fieri non potest; ipsa autem voluntas, non esset, sine nova cogitatione.

RESPONDETUR. Quod possit Angelus avertere mentem transeundo scilicet ad aliam cogitationem, ad quam ut transeat, potest quidem determinari à Deo: sed potest etiam determinari à dicto ab excitatione speciei cōnexa: & licet Angelus, dum dicit: Nolo de me cogitare, debeat tunc de se cogitare, non sequitur quod debeat de se vel de objecto, de quo immediate cogitavit, cogitare etiam sequenti tempore, applicando scilicet mentem, ad aliud objectum, ex ejus occurrentia, &c.

OBJICIT 2. Angelus ut semper duret in perpetua sui notitia, habet omnia requisita: Nam & est sibi præsens, proportionatus, non fingatur, & cetera similia.

RESPONDETUR. Quod si Angelus velit possit durare semper in sui notitia. Sed nego quod debeat durare, & quod congruat ut duret. Cum autem de se non cogitat, debet habere defectum in circumstantia applicantis voluntatis, & sicut quamvis oculus sit potentia necessaria, nihilominus potest à voluntate applicari ad hoc potius quam illud videndum, ita idem poterit facere Angelus, suo intellectui.

OBJICITUR 3. Ex iis, quæ sibi opponit Esquiza q. 16. n. 3. Quælibet substantia intellectualis exhaurit totam vim suam cogitativam, cogitatione comprehensiva sui: Quia etiam Deus, nullam habet cognitionem distinctam à comprehensione sui; & tamen est impossibile ut aliqua substantia, habeat majorem proportionalem sufficientiam, quam Deus; Ergo non opererunt creaturæ vires ad aliquam aliam cognitionem, simul eliciendam.

RESPONDETUR. Hoc Argumentum non tantum probare quod semper se noscat Angelus, sed quod etiam nihil aliud à se distinctum noscere possit. Cæterum non convincit, nam licet cognitione comprehensiva sui exhauriatur tota vis cognitionis angelicæ; quia scilicet naturaliter quoad modum perfectionis, non potest elicere perfectiorem cognitionem, quam eliciendo illam comprehensionem sui; nihilominus non exhauritur vis intellectus, quod minus possit non ita in modo perfectionis perfectas, elicere notitias. De Deo dispar est ratio; quia comprehensiva illius, quam habet de se notitia, identificat sibi omnes alias notitias, suoque complexu tenet: Mirum ergo non est, si sola comprehensio exhauriat vim totam noscitivam in Deo. Quia verò comprehensio creata non identificat sibi alias notitias, fit ut compatiatur secum alias.

S. Thomas, qui in oppositum citari solet ex L. contra Gent. c. 97. non plus vult, quam quod Angelus, non possit desistere ab omni omnino cogitandi actu. In aliis locis, ut hic q. 57. art. 1. ad 3. non plus vult, quam quod nullo in-

digeat intrinseco, & per modum speciei principio, ut compleatur, sui notitiam eliciturus.

Punctum Difficultatis 2.

Utrum Angelus possit noscere seipsum ut possibilem?

Quæstio hæc procedit maximè de possibili: quia facile est inferre, quod Angelus exeat in talem actum saltem ex occasione, dum noscit à nobis, talia de se, inquiri.

DICENDUM est. *Possit Angelum noscere seipsum ut possibilem.* Utor potius hac phrasi, quam: An Angelus possit se noscere abstractivè, quia potest se noscere ut possibilem non tamen abstractivè. Est conclusio Scoti in 2. dist. 3. q. 10. Bassolis. Gabrielis, Arriaga d. 5. n. 16. Contra Suarez L. 2. c. 4. à num. 16. Valq. d. 204. n. 3. & non paucos Thomistas.

PROBATUR 1. Quia id non implicat ut Angelus attingat se præcisivè, considerando suam essentiam, & non considerando existentiam; Ergo potest se cognoscere ut possibilem; nam concipere essentiam sine existentia, est considerare rem ut possibilem.

PROBATUR 2. Quia id vel repugnaret ex parte objecti tantum, vel ex parte principii tantum, vel ex parte utriusque; ex quo enim alio capite? Ex neutro autem repugnat; quod probatur. Et quidem quod non repugnat ex parte objecti. Ratio; Tum quia status existentie patitur prædicatum possibilitatis, bonaque est illatio, (quam virtualem solum ponamus licet in Angelis) Existit, ergo est possibile. Immo si Angelus se non nosceret etiam ut possibilem, non nosceret necessariam, & indispensabilem sequelam, ductam ab existentia ad possibilitatem? Tum quia objectum quod Deus noscit scientiæ visionis, nonne etiam saltem materialiter spectatum attingit scientiæ intelligentiæ? Tum quia objectum quod est existens Angelus, habet plures formalitates, ex alia parte Angelus habet vim cognoscendi objectum quod est alio modo, quam sit; cur ergo non poterit cognoscere inadæquate & sine existentia. Non etiam id repugnat ex parte principii, quia multa objecta Angelus noscit ut possibile, nec apparet quomodo in his prædicatis substantia completa intellectualis, includatur prædicatum, non noscendi possibile. Nec repugnat quod ista notitia dicatur non esse omnino perfecta; hoc enim negari potest: Nam scientia intelligentiæ est perfecta, & tamen noscit possibile. Sed concedendo quod non sit perfecta, non sequitur illam excludi debere ab Angelo: sicut nec in homine excluditur simplex apprehensio, quamvis possit habere discursum. Immo in noscente finito, bonum est, varietas modorum noscendi; cum unus modus noscendi non includat perfectionem

nem alius modi noscendi. Non etiam repugnat ex parte utriusque, quia non potest ostendi, hæc repugnantia.

CONFIRMATUR. Anima separata per Suarez agnoscit se etiam sub formalitate possibilis; Ergo & Angelus poterit idem.

RESPONDET Suar. Disparitatem esse, quia anima habet species acquisitas, & his utitur ut se noscat ut possibilem; & insuper respectu sui, ipsa substantia est illi species. Angelus autem habet species inditas, quibus unamquamque rem secundum proprium conceptum noscat; ipsa vero illius substantia, sicut nec substantia animæ separata, potest esse principium ut existens, noscatur sub formalitate possibilis.

CONTRA. Tum quia in anima non sunt illæ species otiosæ, statque notitia animæ possibilis, cum notitia ejusdem prout existentis; Ergo idem dici poterit de Angelo. Tum quia vel habet Angelus speciem noscendi possibilis quæ possibile est, vel non habet? Si non habet, cur non? Si habet, cur illa non poterit uti ad se noscendum ut possibilem. Tum quia etiam se ut possibilem, non quidem notitiâ visionis, posset tamen noscere notitiâ intuitivâ; ut dictum in prima Parte.

PROBATUR 3. Argumento Scoti; Angelus superior potest habere de inferiori, quem novit existentem, cognitionem quæ attingat illum ut possibilem, seu ut alii loquuntur, abstractivam, concedentibus id etiam adversariis; Ergo & Angelus inferior, de se poterit habere notitiam similem. Conf. prob. quia non est major ratio, cur scientia visionis inferioris Angeli, compatiatur in superiori notitiam possibilitatis, & non compatiatur in eodem de eodem?

Neque valet si dicas, disparitatem esse, eò quòd Angelus superior cognoscat inferiorem per speciem; seipsum autem sine specie. Non inquam valet, tum quia potest essentia non se adequatè representare. Tum quia non implicat ut seipsum noscat, etiam per species distinctas. Tum quia bene videt Angelus, saltem per manifestationem secreti, notitiam sui prout possibilis, quam vel penetrat, vel non penetrat; si penetrat, ergo format sibi speciem expressam de sua possibilitate; Si autem non penetrat, cur non?

OBJICIT 1. Vsq. Cognitio abstractiva, vel est notitia per alias species, vel est abstractiva rei non existentis, cognitæ tamen per propriam speciem, qualis est cognitio rosæ in hyeme: Neutro modo potest Angelus intelligere, se notitiâ abstractivâ; non priori modo, quia Angelus habet quidditativum & proprium sui conceptum, alias non posset quidquam aliud propriè intelligere. Non posteriori modo, nam cum seipsum intelligit, non tantum intelligit secundum essentiam, sed etiam secundum existentiam.

RESPONDETUR. Neutrum convinci: Non primum, quia licet adequatè se noscens habeat proprium sui conceptum, sed cur non poterit se, etiam inadæquate noscere? Nec inde sequitur quòd semper alia non nisi abstractivè sit nosciturus, cum etiam seipsum, noscat intuitivè. Et sicut ex eo, quia nos cognoscimus abstractivè, non sequitur quòd abstractivè noscamus nostram notitiam experimentalem; sic nec ex eo, quòd abstractivè etiam possit se noscere Angelus, sequetur, quòd nihil aliud possit noscere intuitivè. Secundum etiam membrum non convincit; potest enim concedi, quòd notitia illa possibilitatis, sit futura, per proprias species. Et quamvis concedamus Angelum se noscere, etiam secundum existentiam, hoc solum negamus, quòd semper se ita noscere debeat.

OBJICIT 2. Suarez. Si Angelus alium cognoscat singularem & actu existentem quidditativè, non erit jam in illius arbitrio, unum ab alio præscindere, noscendo possibilitatem, & non existentiam; quia eo ipso, quòd rem singularem in particulari contempletur, cognoscit illam prout in se est; hinc existentem cognoscat ut existentem; præcipuè cum in re, actu existente, non distinguatur existentia, ab essentia singulari.

RESPONDETUR. Hoc quòd est contemplari rem singularem existentem, dupliciter potest contingere. 1. Contemplando eam existentem prout existentem, & ita ut modus cognitionis, sequatur modum existentie objecti; & sic non potest nosci existens, sine existentia, potestque hæc notitia appellari existentis quæ existentis formaliter. 2. Potest intellectus contemplari existens, non secundum modum existentie ipsius objecti, & tunc potest attingere, ipsam illius possibilitatem, quæ talem, quæ cognitio appellari potest, existentis, materialiter accepti; quia entitatis est notitia, quæ de facto existit. Quamvis autem existentia in re non distinguatur ab essentia actuali, non sequetur hæc præscindi non posse (ut suppono ex materia de præcisionibus) verè enim adhuc tunc existentia, erit accidens Metaphysicum.

OBJICIT 3. Idem. Angelus per eandem speciem intuitivè cognoscit rem singularem existentem quando existit, & non existere, quando non existit; Ergo etiam necesse est dicere, quòd Angelus omnino cognoscat intuitive existentiam, quando existentia supponitur.

RESPONDETUR. Transeat Ant. quòd potius est pro nobis: Si enim eadem species, rem existentem & non existentem representat: Cur cum existit, non poterit etiam representare, non prout existentem. Sed interim distinguitur Conseq. Ergo necessariò debet cognoscere existentem Angelum, dum supponitur existere, si noscatur adequatè, & quæ existens formaliter Cone. si noscatur inadæquatè & quæ existens

stans materialiter N. Conf. Et licet quidem, si sit species quæ nata sit non nisi quidditative representare, non possit concurrere ad notitiam, sub formalitate præcise possibilitatis, poterit tamen concurrere, si indifferenter se, tantum quædam universalis species habeat; præcipue cum in tali specie universali, nulla sit impleantia. Quamquam ut seipsum prout possibilem noscat Angelus, poterit non indigere specie, sicut nec indiget ad notitiam intuitivam. Sed saltem possibilis est talis species, adeoque de notitia conformis. Cæterum species universalis quam habet ad noscendum hunc terminum possibilitas, poterit juvare, ut etiam seipsum, quæ possibilem noscat.

OBJECIT 4. Suar. Illas notitias non posset habere Angelus simul, essent enim superflue: non etiam successivè; quia deberet ab intuitiva cessare.

RESPONDETUR. Potest illas habere simul; stare enim secum possint: sicut stat actus scientiæ & fidei de eodem objecto; nec erunt superflue, quia diversas formalitates objecti, diversoque modo attingent. Possent etiam sibi succedere, quia ut dictum, potest Angelus simpliciter cessare, à sui cognitione.

OBJECIT 5. quidam. Quoties cognoscit se aliquid per suam substantiam, toties noscit seipsum intuitivè; semper autem Angelus noscit se per suam substantiam.

RESPONDETUR. Quotiescunque se aliquid noscit per suam substantiam adæquatè, toties se noscit intuitivè; secus si noscat se, ut potest, per suam substantiam inadæquatè. Immo etiam non implicat, ut noscat se, non per suam substantiam, sed per speciem.

Neque inde sequetur quod per suam substantiam possit cognoscere substantiam alius Angelus, ut possibilem; quia quamvis v.g. substantia unius Angelus, non sit magis unius individui, quam alterius, supposito quod sit multiplicabilis, cum tamen hæc terminet notitiam, non illa alterius, sit ut substantiam alius Angelus, non cognoscat, per substantiam suam; nisi fortè attingendo suam naturam ut possibilem, formet postea conceptum universalem, possibilitatis ut sic.

ADDO, quod cognitio suiipsius adæquata, quæ suiipsius non præscindat ab existentia, secus inadæquata.

Supposito quoque quod individuatio & existentia differant definitionibus, præscindi inter se poterunt, poteritque noscere suam substantiam individuum Angelus, non tamen existentem.

DIFFICULTAS III.

De Notitia Secretorum.

NON est difficultas in hoc, quod Angelus notitia conjecturali & obscura, possit no-

scere secreta; quia hoc possunt etiam boni Physiognomici; sed est difficultas, de notitia certa & intuitiva. Et quidem certum est, quod non noscat secreta cordis divini, quia hæc sunt ipsemet Deus ut est in se; ad quem ut est in se, nulla naturalis notitia pertingit: Nec item est tantum dubium, quod de facto Angelus non noscat secreta cordis, quidquid in oppositum dixit Herveus & Durandus apud Vasq. 219. Suar. l. 2. c. 22. n. 5. qui etiam cap. 21. n. 3. putat, hoc esse de fide. Nihilominus Martinon dicit d. 39. id non esse de fide; licet communem sententiam probet tanquam tutiorem.

Quod de facto Angeli non videant secreta cordis, probat auctoritas Scripturæ, 3. Reg. 8. v. 39. dicitur: *Tu solus nosti cor omnium filiorum hominum.* Similia habentur 2. Par. 6. *Tu solus nosti corda hominum.* Si autem dicas soli Deo competere, omnia noscere secreta, licet aliqua norint Angeli non accipies locutionem Script. secundum sensum PP. secundum moralem acceptiorem. Præcipue cum id serviat ad exaltationem divinam, & nullum sit in hoc absurdum; quale esset, si quis ex hac voce: *Tu Deus solus potes producere omnia, si inquam, ex hac voce deduceret aliquis, nullam esse causam productivam præter Deum, Jer. etiam 13. v. 1. Præsum, inquit, est cor hominis & inscrutabile, quis cognoscit illud? Ego Dominus.* Ubi Deus sibi soli notitiam secreti cordis attribuit. Unde, dicit Hieron. *discimus, quod nullus cogitationum secreta cognoscit, nisi solus Deus.* Ubi non ad solam volubilitatem cordis, sed ad secreta attendit Hieron. Chrysost. etiam Hom. 13. in Joan. *Humanorum cordium cognitio solius Dei est, qui ea formavit.* Athanasius ad Antiochum q. 27. si ipse est hujus libri auctor, *Præscius, ait, rerum & cordium cognitor solus est Deus.* Similia habet Basil. L. 3. contra Eunom. & Cyrillus L. 2. in Joan. c. 19. Ex Latinis Aug. in Pl. 7. *Opera nostra possunt esse nota hominibus, sed quo animo fiant, solus ille novit, qui scrutatur corda Deus.* Citat quidem in oppositum auctoritates Martinon, ut venerabilis Bedæ, qui dicit: *Non enim quidquam affectuum suorum ad invicem latere spiritus potest.* Cui addit Gregor. Magnum. Zenon. Veronensem, Basil. & Aug. L. 2. de Gen. contra Manich. c. 21. *Neque enim, inquit, in illis corporibus celestibus, sic latere posse cogitationes credendum est, quæmodum in his corporibus latent.* Sed illis locis non plus voluerunt Patres, quam quod habeant vim manifestandi sibi sua secreta Angeli, tali manifestatione, ut illa in illismet ipsis videre possint, quomodo à nobis videri non possunt, obfistente mole corporis.

In præsentem in hoc est punctus difficultatis, quænam sit ratio, ob quam non attingunt Angeli, secreta cordium? Plures rationes adfert Vasq. tota disp. 209. Suarez L. 2. à cap. 22. Ariaga, d. 9. S. 6. Martinon. D. 39. S. 6. Joan. à S. Tho-

S. Thoma d. 22. art. 3. Principales sententias perstringemus.

Punctum Difficultatis I.

Cur per alios secreta non videantur?

S Thomas hic Q. 57. A. 4. in corpore, Rationem reddit. *Quia voluntas rationalis creatura, soli Deo subiacet, & ipse solus in eam operari potest.*

Hoc principium refellit Durandus apud Suar. & Vasq. eo quod multum probet, probat enim, nec substantiam animæ rationalis, vel alterius Angelinosci ab Angelo: Quia solus Deus potest has substantias producere, & si ea quæ pendent ex arbitrio humano vel angelico sunt alteri Angelo ignota, multo magis erunt illa ignota, quæ pendent ex libero arbitrio Dei. S. Thomas in illis verbis non plus vult, quam quod eo titulo, quo noscit Deus secreta, nulla alia creatura noscere eadem possit, noscit enim illa titulo causæ primæ. Accedamus ad aliorum explanationes.

EXPLICAT I. Joan. à S. Thoma n. 15. Angelus non habet vim intelligendi quodcumque intelligibile creatum, nisi tantum illud, quod pertinet ad hoc universum, & redditur pars illius, & cum eo connexionem habet. Hinc negamus, Angelum noscere omnia possibilia: quia coarctatur ejus cognitio naturalis, ad ea sola, quæ ex causis naturalibus proveniunt, seu ad hoc universum spectant. Jam autem actus liber, prout exit à voluntate, non prout alicui effectui manifestus, & ad hoc universum spectanti conjungitur, non habet connexionem aliquam cum causâ aliqua totius universi, nec ab aliquo sufficienter & plenè potest determinari voluntas; Ergo nulla vis creata, potest ex vi sua, aut cognitione alicujus objecti creati, cognoscere determinatum exitum hujus actus à sua causâ, sicut neque in futuris determinatum eventum, propter indeterminationem & contingentiam causarum proximarum: Illæque nec in suo exire, possunt nosci; quia sic sumpti, habent indeterminationem à parte causæ proximæ, sed totam determinationem à Deo. Si autem non videt exitum, nec postea postquam exierit, videbit illum; quia ille actus & in fieri & in conservari, pender à voluntate.

Neque obstat quod determinatus exeat à voluntate; quia ista determinatio est cum omni moda dependentia ab ipsa voluntate potente retrahere actus.

Unde infert, ea quæ à libertate Dei vel Angelorum pendent, ut motus cælorum, animæ, Angeli, actus externi poterunt nosci ab Angelo, quia omnia hæc pertinent ad universum tantquam pars illius, vel concernunt alias causas & effectus externos, noscentque ad invicem species infusæ, habitus &c. quia hæc omnia pro-

ducuntur à Deo, tanquam accidentia adornantia Angelum, & pertinentia ad ejus integritatem, debitam dispositionem ad operandum, & cætera similia. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia urgeri possunt communia argumenta; cur isti actus cum sit liberi, etiam posito quod solus Deus illos determinet, cum sint in entitate naturales, cognosci non possint? Cur non pertineant ad hoc universum, si de facto in eo existunt? Tum quia si connaturaliter noscentur species infusæ; quia sunt accidentia concernentia ipsum Angelum, cur etiam ipsi actus, qui vel maximè ornant Angelum, non noscentur? Et si species spectantes ad debitam dispositionem ad operandum noscentur, cur actus qui sunt motus illius potentia, & ultima complementa earundem, non noscentur? Tum quia falsò supponit determinationem actuum voluntatis, à Deo solo oriri; sed posito etiam illam determinationem à solo Deo oriri, cur jam objectum reddatur ex eo innoscibile ab Angelo? Nam etiam existentia substantiæ Angelorum, est à solo Deo, & tamen noscitur ab Angelis. Tum quia falsò supponit, quod actus voluntatis, non habeat connexionem aliquam cum causâ aliqua totius universi; inter causas enim universi, sunt intellectus & voluntas, à qua saltem in ratione vitalis, dependet actus, cur ergo ratione hujus dependentiæ actus liberi non spectabunt ad hoc universum? Tum quia actus liberi saltem ex suppositione sunt tales, ut ab iis retrahere sese non possit voluntas; cur ergo secundum hanc determinationem, non poterunt nosci ab Angelo? Tum quia silegantur verba S. Thomæ citata, illa neque prædeterminationis neque determinationis actus, nec ordinis universi meminerunt; & tamen explicans assumit, se hæc dicere, ex mente S. Thomæ.

EXPLICARI potest 2. Habito fundamento in Arriaga. Ex ipsa volitionum libertate oritur, in volente, perfectum illarum dominium, & ex eo, jus, non noscendi secreta; quod si non haberetur, hoc ipso non haberetur in illos actus dominium, siquidem passim ab illo exercitio retardarentur metu, pudore, respectu: Multaque incommoda in vita politica sequerentur, nec posset inter convivas concordia servari; adverterent enim quid unus contra alium cogitaret: Multa etiam ex bonis affectibus essent omitterenda, studio, vanæ gloriæ vitandæ. Et sicut inter homines ipsamet natura, tantum contulit epistolæ sigillatæ, ut sit contra jus naturæ eam aperire, & legere, alio invito; ita idem dicendum de aliis secretis. Bonum item natura intellectualis, quod est mutua collocutio, locum non haberet, si omnia paterent.

Addit Esparza q. 14. a. 5. Quod scilicet si noscerent secreta Angeli, ipsi inter se & homines apud illos subito redderentur infames, ante sen-

rentiam Judicis publicatam : Neque teneren-
tur lege de non discerpenda aliorum fama,
&c. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT. Tum, quia multum
probat, probaret enim ne Deo quidem debere
competere, ut noscat secreta creaturarum, ut
ita sint liberi in agendo, & ne auferatur col-
locutio creaturæ cum Deo. Et si pudor hic;
quia Deus est conficius cogitationum, non offi-
cit libertati, cur officeret pudor, si scirent id
Angeli? Tum, quia dominium in cogitationes
sufficit, si in hoc ster, quod creatura possit elice-
re, vel non elicere actum, & postquam ille eli-
citur est, non manet subiectus creaturæ ad faci-
endum, ne sit, cum est, idque salvo dominio
creaturæ; Ergo etiam salvo dominio, posset esse
noscebilis; ex hoc solo, salvando dominium,
quia erat in potestate ne produceretur, adeo-
que ne nosceretur. Ut autem servetur concor-
dia inter cives, si agatur de concordia homi-
num, sufficeret quod compositæ corpori ani-
mæ, non intelligant secreta interna. Si agatur
de concordia civium, qui sunt spiritus, illi si sint
boni, facile concordabunt, utpote omnia ratio-
nabiliter agentes; si autem sunt mali, parum de
illis refert. Hinc etiam inter bonos, non erit pe-
riculum vanæ gloriæ, immo constantior esset
illorum amicitia; quia sciret unusquisque, ita
ut præcinderetur ansa etiam suspicandi, sciret
inquam, alium Angelum, nihil de se mali, cogi-
tare. Et sicut quia homo linguâ potest prodere
suam aversionem, non sequitur, tollendum fuisse
verbum colloqui, sic nec in præsentia ad amoli-
endas inimicitias auferri debuit noticia secreto-
rum. Quod attinet ad epistolam, hæc potest
locum habere inter homines, qui utpote corpo-
rei, & non attingentes ad secreta ut in se sunt,
debent etiam invenisse secretum in aliquibus
Symbolis materialibus, quod locum non habet
in Angelis. Salvaretur etiam tunc bona col-
locutionis, quia etiam nos loquimur de aliis
notis.

Neque etiam illud additum ex Esparza con-
vincit, quia sicut ex eo, quod extemplo redda-
mur infames, actu externo, coram aliis facto,
non sequitur actum externum, non debuisse esse
manifestum, ita nec in præsentia idem sequi-
tur. Et sicut Judex rem cæteroqui publicam
judicare, & novo titulo damnare potest, infam-
iamque afficere: Ita idem fieret, quamvis An-
geli noscerent secreta; forteque adhuc magis,
si ad noscenda indigerent propinquitate locali,
ut indigent per Martinon. Tum quia, ita ex-
plicant, dicunt se loqui secundum mentem S.
Thomæ, qui tamen de hoc nihil agit.

EXPLICAT 3. Richardus apud citat. Sua-
rez. Secreta hæc non esse noscibilia: quia la-
tent in profundo cordis. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT. Quia de hoc ipso quæ-
ritur quid sit illud latere illa, in profundo cordis?

Appendix hujus explicationis, est illud etiam,
cujus meminit Mart. quod & actus liberi, & ha-
bitus, & species non innotescant alteri Angelo,
quia illi non inhærent, sed ab eo non nisi noscun-
tur cui inhærent. Ad eum planè modum, quo
aliqui sensus non percipiunt objecta, nisi realiter
conjuncta. *Hæc Appendix*

NON SATISFACIT. Tum, quia de hoc ipso
quærendum restat, cur ea noscere non possit
Angelus, quæ illi non inhærent? Tum, quia An-
gelus A. noscit substantiam Angeli B. quæ ta-
men non inhæret Angelo A. Tum quia, quod
sensus aliquis non nisi sibi conjuncta cognoscere
possit, probat ratio, quæ est experientia; quæ si-
milis non militat pro Angelis. Quod autem
dicunt actus vitales, non esse sui notificativos
nisi in noscente, id non convincit. Probat enim
multum, scilicet etiam volente altero Angelo, non
posse ab illo secreta ejusdem nosci. Ratio et-
iam ipsa in se inspecta robor non habet, quia a-
ctus vitalis, est formaliter notificativus sui, non
nisi principio vitali, cujus est actus; sed nego
quod non sit notificativus sui, etiam alteri per
modum objecti attingendi.

EXPLICAT 4. Vasq. cit. n. 42. Quod ratio-
ne Philosophica id probari non possit: natura
enim Angelorum non nisi ex Script. & PP. no-
bis innotescit. Hinc quarum rerum habeant,
vel non habeant species ex Script. etiam & PP.
discimus; per quos, quia nobis constat secreta
non cognosci, non est dicendum hæc secreta esse
naturæ suæ nota, sed secundum Auctoritatem
dici debet, illa, non esse intra latitudinem ob-
jecti naturalis intelligibilis ab Angelo. *Hæc ex-
plicatio*

NON SATISFACIT. Tum, quia ut urget
Suar. cit. c. 23. Angelo altero volente, illud se-
cretum, noscitur ab alio. Ergo apparet quod sit
objectum proportionatum. Hoc ipsum sic pro-
ponitur. Secretum cordis vel in entitate est
improportionatum ne ab alio Angelo noscatur,
vel ratione defectus voluntatis, volentis mani-
festare: Si primum, ergo nec accessu voluntatis
proportionatum reddetur, quia voluntas non
immutat entitates objectorum: Si autem est ob-
jectum proportionatum, ergo jam non statuitur in
explicatione, reddendaque erit ratio cur ante
consensum alius, noscinon possit? Tum, quia
improportio inter objectum & potentiam ori-
tur, vel ex excellentia objecti, vel ex defectu po-
tentia: Ille autem actus, non dicit hanc excel-
lentiam, casu v. g. saltē, quo inferior aliquid
secretum cogitet: nec etiam est defectus ex parte
potentia; quia aliis nec alio volente, nosci pos-
set secretum; quia voluntas alius, non habet vim
augendi vires potentia. T. q. Hæc Explicatio
provocat ad Auctoritatem PP. qui tamen nulli-
bi docuerunt secreta cordis non contineri intra
latitudinem objecti naturalis Angelici.

EXPLI-

EXPLICAT 5. Quidam restaurando rationem S. Thomæ. Ideo scil. Angelum non posse secreta noscere, quia voluntas creata soli Deo subjacet, non tantum vi transcendentalis ordinis, sed quatenus à nulla alia causa extrinseca determinari potest necessario, & compulsivè, nisi à solo Deo, qui solus est objectum, necessario voluntatis creatæ determinativum, si clarè videatur. Unde format talem rationem; cui voluntas aliena non subjacet secundum determinationem sui ad eliciendum actum, ex omnibus qui elicibiles sunt, illius non est naturale objectum actus liber alienæ voluntatis; nihil enim est aliud realiter ipsa determinatio voluntatis, quam ipse actus qui elicitur, cujus elicitione, determinat se ultimò voluntas. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia totus illius succus in hoc est; Deus est bonum necessario amabile, ergo solus actus liberos noscit: quæ Conseq. non convincit. Tum quia pone per impossibile bonum ut sic, esse noscitivum, hoc ne ipso poterit noscere jam secreta, ex eo, quia necessario amabile est? Tum quia assumpta Major sic potest distingui: Cui voluntas aliena secundum esse physicum ponendæ determinationis non subjacet, illi non subjacet quoad nosci. Nego Major. Si non subiaceat quoad determinationem in esse attingibilis intentionaliter, illi non subjacet quoad nosci. Conc. Maj.

Punctum Difficultatis 2.

Explicatur, cur non videantur secreta cordium.

PRÆMITTO 1. *Secreta, quæ sunt actus in entitate naturales, esse intra latitudinem objecti pertinentis ad intellectum angelicum. Est contra plerosque inter alios contra Vasq. sed docet Præmissum Scotus, Occam, Gabriel, & alii apud Suar. cit. Petrus Hurt. d. 12. Metaph. S. 4. n. 31. Rainaud. dist. 4. n. 88. Mart. cit. n. 69.*

RATIO, quia si secretum naturale non esset intra latitudinem scibilitatis angelicæ, vel non esset ideo, quia objectum esset excellentius vi intellectivâ angelicâ, vel quia potentia est determinata ad noscendam hanc, non illam feriem: Neutrum dici potest. Non primum, quia sicut in aliis materiis, ita & in hac, illud solum objectum dicitur excellentiâ superare potentiam noscitivam, quod vel est genere essendi superius, vel ordine: Jam autem secretum, cum non sit Deus, genere non est superius Angelo; & cum non sit supernaturale, ordine non excedit. Non potest etiam dici secundum, quia esset arbitraria hæc restrictio potentia; immo per multos impossibilis, in quantum in simili, negant possibilem esse oculum, qui videat album, non nigrum. Et si Angelus non habet vim internam noscendi talia, etiam posita mani-

festatione, non posset noscere secreta nisi supernaturaliter: Excedens enim vim intrinsicam agendi, debet esse supernaturale; idque etiam Inductio probat.

DICES 1. cum Suar. Hoc præmissum non concordare Scripturæ, quæ soli Deo tribuit vim noscendi secreta, & dicit de facto, solum non nisi Deum, ea noscere. Unde etiam Theologi dicunt, rectè inferri Christum esse Deum, quia profitebatur se propria virtute cognoscere secreta cordium.

RESPONDETUR. Hoc argumentum non congruere principiis ipsius Suarez, quia ille agnoscit contra Vasq. esse proportionem in intellectu ad noscenda secreta, vide cap. 23. à n. 1. Rursus condistinguendæ sunt hæc duæ propositiones: Aliquid continetur intra latitudinem objecti naturalis potentia, & Potest naturaliter cognosci: Prius illud significat, quod res, in entitate, nec genere nec ordine, sit superior, consequenter quod potentia habeat vim noscendi illud; secundum autem ostendit, quod in ordine ad illud noscendum naturaliter habeantur omnia requisita, præparatus concursus &c. prius illud asserimus, secundum negamus; quod etiam solum voluit Script. Quamvis autem negetur non nisi de facto, notitia secretorum Angelis, bene inferetur Deitas Christi; sicut bene inferetur ejusdem Deitas ex eo, quod de facto sit ab æterno, licet possibilis sit creatura ab æterno existens: Si enim de facto nulla creatura est noscens secreta, sequitur ut Christus non sit creatura, cum illa de facto, noscat.

DICES 2. cum eodem. Eodem jure dici posset, Angelos posse cognoscere futura contingentia naturaliter, licet impediantur ne noscant. Seq. prob. Quia eodem tenore loquuntur PP. de futuris contingentibus ac de secretis.

RESPONDETUR. Concedendo sequelam: PP. autem non negant contineri illa futura, intra latitudinem objecti, sed negant ut dixi, naturaliter posse nosci.

Quod autem dicit Suar. non ideo illa non cognosci, quia Angeli ad illa non habent concursum; sed potius ideo non habent concursum, quia illa non possunt noscere, quod inquam dicit, non convincit. Cur enim illa causalis prior teneri non possit? quanquam alia sit data. Addit Mart. n. 75. solum Athanasium citari, qui æqualiter futurorum ac secretorum negat notitiam Angelis, sed negat in L. quæst. ad Antiochum, qui liber teste Bellarm. non est Athanasii.

DICES 3. cum Joan. à S. Thoma, quæ ratione utitur ante illum Vasq. cit. n. 9. vel ille concursus est debitus Angelo ad noscenda secreta, vel non debitus? Si non debitus, non bene redditur ratio, cur non cognoscantur, quia Deus denegat concursum; sed debet reddi ratio, qua-

quare sic indebitus? Si verò debitus sit concursus, ergo non est solius Dei proprium cognoscere ista secreta; quod est contra Scripturam, licet de facto non cognoscantur ex impedimento denegati concursus.

RESPONDETUR. Illum concursum diverso respectu esse debitum, diverso indebitum; est debitus, hoc est non excedens vires potentiae intellectivae, comparatae ad talem entitatem objecti; est autem indebitus, quia aliae causae deservunt a Deo, ne illum præbeat, cum excessu petendi supra exigentiam, quæ posset poni in intellectu.

INSTAT Idem. Magnum esse inconveniens Deum alicui naturæ tribuere inclinationem, & exigentiam ad aliquam formam vel effectum, & perpetuò denegare concursum ad talem effectum non solum in pœnam, sed etiam nulla precedente culpa.

RESPONDETUR. Negando semper denegari hunc concursum, ut non denegatur intercedente manifestatione, quem concursum Deus præbet, & intuitu manifestationis vel intuitu ipsius potentiae habentis vim. Cur enim non attenderet Deus ad illam viam? Deinde nonne dedit Deus inclinationem gravibus omnibus, ut quiescant in centro, nunquid denegat concursus omnibus his, adfert aliquas inconvenientias? Quod si recurras denegari concursum omnibus gravibus, quia v. g. si concederetur lapidi, deberet penetrare terram, locum aliquibus ejus partibus auferre, & cætera similia. Iam præsentis similis est exigentia, ne præbeat concursus ad noscenda secreta, de quo infra.

PRÆMITTO 2. Quod jus secreti sit bonum creaturæ rationalis. Mensura omnis boni, eaque utilis, est reperibilitas prædicati in Deo, ad cuius perfectionem participando accedere, felicitas creaturæ est, & major in pluribus accessus, arguit majus ejusdem bonum. Quia verò de facto datur in Deo jus secreti, felicitasque Dei est inter alias, quod nemo scrutetur ea, quæ sunt Dei, nisi ipse Deus, sit ut hoc jus secreti, sit bonum. Quod cum non implicet creaturæ communicari; & cum à posteriori per doctrinam PP. constet de facto communicatum esse; bene inferimus jus illud secreti, esse bonum creaturæ rationalis.

Idem sic aliter proponitur. Bonum quod excellentius est, eò pauciores in illud jus & dominium habent. Sic v. g. in Moralibus unus Rex, habet jus in regnum; quia bonum Regalitatis, est bonum excellentissimum, adeoque paucioribus dominantibus subiectum. Magnates quod excellentiores sunt, eò paucioribus juribus agantur. Idemque videre est etiam in physicis. Nam viventia imperfectiora sunt subiecta juri plurium principiorum, ex quibus nascuntur; Ut patet in natis ex putri. Idem etiam suaderetur per principia Theologica & Metaphysica:

Nam in excellentissimum de facto Angelum, jus & dominium titulo excellentiæ, nemo habet, nisi ipse Deus. Quod ipsum in hoc fundatur; quia quod aliquid paucioribus juribus subest, eò magis accedit ad independenciam divinam, pendere enim est subdijuri. Quia verò jus secreti in cogitationes tribuitur non nisi Deo cognoscenti, sit ut jus illud seu potius secretum illud sit bonum quoddam independens, non multis subditum, adeoque bonum creaturæ rationalis.

PRÆMITTO 3. Cum jam non inveniatur causa, cur Angelus non noscat secreta rejicibilis in potentiam, vel in excellentiam objecti, rejici in duo poterit. Inprimis quod non habeat species secretorum cordis, sed quod illas sibi fabricet non nisi in circumstantia manifestationis eorundem. Suarez tenet etiam eandem sententiam, licet aliter illam explicet. Rejici etiam potest negatio notitiæ secretorum in defectum concursus divini, eò quod illum non exhibeat Deus ordinariè nisi manifestante alio. Quæ sententia

EXPLICATUR sic. Maxime attendendo ad hoc punctum, cur negatio talis concursus non sit violenta? Datur in naturalibus pugna & contrarietas exigentiarum & inclinationum; Sic v. g. in eadem pluma levitas appetit sursum, & gravitas deorsum, lapis appetit centrum, velletq; ad illud pervadere; supposita autem ei terra appetit ne pervadat; quia deberet illam penetrare, movere loco &c. Et sicut datur in istis sensibilibus pugna ad invicem exigentiarum; sic potest dari similis pugna, inter exigentias substantialium spiritualium, qualis pro præsentis potest cogitari, inter scilicet exigentiam intellectus Angelici A. petentis noscere secreta ordinis naturalis in Angelo B. & inter exigentiam ipsius Angelici B. ut bonum creaturæ rationalis, quod est secretum, indemne illi servetur.

Porrò sicut in exigentiis materialium illi exigentiæ Deus concursu suo adstat, quæ major est quoad pondus naturæ, vel quæ magis est, secundum bonum universi, quibus duobus & similibus regulat Deus, exhibitionem sui concursus, in circumstantia diversarum exigentiarum; sic etiam in præsentis, ad eandem regulam attendere debet Deus; quia verò majori pondere exigit Angelus B. ut illi servetur bonum creaturæ rationalis, quod est jus secreti, sit, ut vincat oppositam exigentiam, alterius Angelici A. Quod autem majori pondere id exigit, hoc inde est, quia nulla est per hoc diminutio potentiae intellectivæ angelicæ, si non semper illi exhibeatur concursus ad noscenda secreta, cum etiam ad multa etiam non secreta, denegatur illi concursus; & ex alia parte, si illi non offeratur concursus, lucratur etiam aliquid pro sua parte, ne scilicet respectu suorum secretorum, detur etiam alteri Angelo concursus. Unde

confluente bono utriusque vincit Angelus pro suo secreto; quia adfert exigentiam boni universi substantiarum spiritualium, & adfert lucrum aliquod etiam Angelo illi petenti; nempe stabilitatem juris, ut etiam denegetur concursus aliis Angelis, ad sua secreta noscenda.

Ut autem explicetur cur non fiat tunc violentia? Hoc ita praestari potest.

Dupliciter possumus cogitare, quod Angelus petat concursum ad noscenda secreta alterius; scilicet appetitu innato, & appetitu elicito. Appetitu innato petis, quia habet vim noscendi omnia, quae sunt ordinis naturalis; appetitu autem elicito, quia ponit actum voluntatis appetentis illam notitiam: Illi primo appetitui non fit violentia, quia hic & nunc, non est debitus illi iste concursus, estque ut ita dicam restrictus, conditionatus, &c. si scilicet alia sint paria. Et ita non est violentum lapidi ne uniatur centro, dum ponitur supra terram; quia hic & nunc non est illi debitus hic concursus, propter intervenientem maiorem exigentiam terrae, ne penetretur; quia ergo indebitus etiam est Angelo concursus ad noscenda secreta, eo quod intercedat maior exigentia boni universi, fit ut denegatio, illi, concursus non sit violenta. Appetitui etiam elicito non fit violentia; quia rationabiliter operans, non petit absolute tanquam sibi debitum, sed supererogatorie concedendum, adeoque sine ulla violentia denegandum.

Hæc autem ipsa ratio & explicatio habet fundamentum in citato loco S. Thomae. Soli enim Deo subiacet nostra voluntas; quia contra Deum nullum jus, nullam exigentiam prætendere potest, adeoque cum omniscius Deus habeat vim noscendi omnia, & cum contra illum utpote cui subiacet, non possit excipere voluntas, fit, ut solus ille, noscat secreta.

Punctum Difficultatis 3.

Jus Secreti ad quidnam extendatur?

DICENDUM est 1. *Jus secreti, extendi etiam ad actus intellectus in se spectatos, ita ut etiam illi à creatura nosci non possint actu, nisi supposita manifestatione; est communior* cum Suarez l. 2. cap. n. 5. Arriaga d. 9. S. 7. Joan. à S. Thoma disp. 22. art. 3. n. 20. licet cum aliqua restrictione; est autem Conclusio contra Henriquez. Agyd. Argent. Henricum, & cum aliqua limitatione contra Alphonsum Desam, qui fuit Professor Vasquez, quem vide.

PROBATUR 1. Conclusio auctoritate. Tum, quia sacra Scriptura condistinguens sua phrasi cogitationes ab affectibus, utrorumque notitiam soli Deo tribuit 1. Paral. 28. & ad He-

braeos 4. de Deo dicitur: *Discretor cogitationum & intentionum cordis.* Hinc etiam Divinitas Christi, ex sola etiam notitia cogitationum probatur; Nam dicitur de illo Matth. 9. *Cum vidisset cogitationes eorum, dixit, ut quid cogitatis mala?* Ubi ut vides, cogitationum meminit; & cum non dicat, ut advertit Suar. ut quid cogitatis male, sed cogitatis mala, hoc ipso innuit, se non cognovisse intentiones tantum, sed ipsas operationes intellectus. Similia habentur cap. 12. *Sciens Iesus cogitationes eorum, dixit eis;* ex quibus locis Hieronym. apud Suarez cit. infert Christi Divinitatem, *Dominus, inquit, non addita, sed ad cogitare respondit, ut vel sic compelleretur credere.* Tum, quia ita docuit Augustinus in Psalmi 7. illa verba: *Scrutans corda & renes Deus,* & Damasc. L. 2. cap. 3. Alique apud impressos. Tum, quia ita docuit S. Thomas hic q. 57. a. 4.

RESPONDET Vasq. Quod Scriptura non neget absolute nosci cogitationes à creaturis, sed cogitationes cordis; quia phrasi exprimitur cogitationes cum affectu, intentione, &c. & ita dicitur scivisse quod cogitarint mala in cordibus suis, quod significat vidisse illum pravas intentiones, ortas ex illorum cogitationibus; ex corde item dicuntur exire cogitationes pravae, h. e. pravae res cogitatae, ex pravo affectu.

CONTRA est. Tum, quia in aliquibus locis expresse condistinguuntur cogitationes affectibus, ut ad Hebraeos 4. & Matth. 9. dicitur, Christus vidisse cogitationes eorum, non addendo cordis. Tum, quia ut urget Suarez cum nomine cordis veniat etiam intellectus, redibit questio, cur illis locis non intelligantur simpliciter cogitationes? Certè autem 3. Reg. 3. *Dabo servo tuo cor docile, ut populum tuum judicare possit,* & tamen ly *Cor* supponit prout intellectus. Similia adducit Suarez ex Jerem. 6. Psalm. 21. Quod etiam docuit August. sup. cit. *Cogitationes, inquit, nomine cordis significare sunt, & delectationes nomine rerum intelliguntur.* Similia habet enarratione secunda in Pl. 25. Tum, quia nomine cordis in Script. venit profunditas, ut cum dicitur Tyrus posita in corde maris, in corde terrae, &c. Cur ergo non poterit etiam accipi pro profunditate interiori, quae est communis cogitationibus & affectibus?

PROBATUR 2. Rationibus. Tum, quia eadem est ratio cogitationum & affectuum. Tum, quia cogitationes cum actu libero, constituent unum quoddam.

PROBATUR 3. Si Angeli noscerent cogitationes nostras hoc ipso noscerent etiam affectus, quod dici non potest. Sequela probatur, ad cuius probationem suppono solum intellectum & potentias noscitivas esse notificativas objecti, ejusque ex communiori sententia perceptivas; quo supposito sic arguitur. Cum Angelus A amat Angelum B, vel noscit se amare illum, vel

non nescit? Si nescit, vel nescit actum intellectus, vel ipso actu voluntatis: Si actum intellectus; Ergo cum ille non cadat sub secretum, nescitur illi amor ab Angelo B; quia nescitur notitia, quæ illi illud habere amorem: Si autem nescit actum voluntatis, ergo potentia caeca potest illuminare, ponere perceptionem notificativam objecti; quod est contra Animasticos. Si autem Angelus A. dum amat Angelum B. non nescit se illum amare; ergo interrogatus an amet? Respondet nescio; ergo non experitur se amare; cum ipsum experiri, sit de linea notitiæ.

RESPONDEBIS 1. Illos affectus non noscendos in illismet ipsis.

CONTRA. Concedo, sed nunquid non sufficit nosci illos tanquam in medio cognito in illismet notitiis? Et sicut non noscuntur creaturæ in illismet ipsis, quando noscuntur in omnipotentia, nihilominus verum est dicere creaturas nosci; ita & in præsentia verum erit dicere nosci actus liberos, licet non in illismet ipsis.

RESPONDEBIS 2. Quod eo casu noscantur eadem affectus, sed non noscantur certò; quia hæc cognitio, nosco me habere amorem, potest esse vera & falsa, & quia non internosceret verum esset, nondum concluderet esse amorem.

CONTRA. Posito quod non amet Angelus, & eliciat notitiæ quæ dicat, ego amo, vel assentitur illi notitiæ, vel non assentitur? Si assentitur, ergo mentitur sibi, potentia quæ necessaria alteraget, quàm necessitetur ad agendum. Si non assentitur, ergo noscet Angelus alter illum non amare, & si dicas suspicaturum Angelum, quod aliò averterit mentem, & non ad assensum vel dissensum, id difficultatem habet in Angelis, qui non est ita dependens in noscendo ut nos, nec ita perturbabilis, saltem quæ videret se mentem aliam cognitionem, ex qua inferret, esse illum abstractum, ne assensum vel dissensum eliceret.

OBJECITUR. Noscit Angelus phantasia hominem, aut aliquid percipere notitiæ materialis. Ergo etiam noscet quidnam percipiat intellectivè. Utrumque enim est æque necessarium, nec apparet ratio major pro Consequenti quam pro Antecedenti. Antecedens autem probatur, quia nescit Angelus circa quid v.g. potentia visiva Petri versetur, & per necessitatem sequelam inferret etiam phantasia operari. Videtur quæ omnino durum, quod cum nescit Angelus, quomodo in nobis cogitationes generentur, & cum norit quod præter visum occurrerit, si idem perceptum à sensu communi, & simpliciter intellectivè, durum inquam videtur, quod hæc omnia non percipiat.

RESPONDETUR. Trans. Ant. Negando Conf. Disparitas, quia ex una parte in actibus videndi & phantasiandi non habet plus homo, quàm habeant bruta, si ergo brutorum phanta-

sias noscunt Angeli, etiam noscunt humanas, consequenter sicut illæ phantasiæ non sunt bonum creaturæ rationalis quæ talis, nec etiam in illas cadet jus secreti, quod est bonum naturæ intellectualis quæ talis. Quia verò omnis intellectio est bonum naturæ intellectualis; hinc etiam in illam omnem cadet jus secreti, quod etiam est bonum naturæ intellectualis quæ talis; & licet sit connexio inter actus phantasiæ, & inter actus intellectus, sicut potenti phantasia oritur, suspicatur de actu voluntatis, sed clarè illum non nescit; ita & suspicatur de notitia intellectuali; sed illam non nescit: certò enim novit positam phantasiatione v.g. delectabilis objecti, posse adhuc intellectum habere cogitationes dirigentes dissensum, sed tantum colligit propositum fuisse objectum per phantasiæ, sed nescit an illa propositione positâ, non sint excitata aliæ phantasmata spiritualia, & ex illis, an non sit procellum in alias cogitationes. Unde tantum conditionatè inferret, si non fuerunt aliæ excitatæ species, processum fuisse ad intellectionem: Ceterum si quis tenere vellet, quod primæ apprehensiones circa præsentia sensibilia ab Angelis noscantur; convinci non posset, modò teneret secundas & tertias operationes non videri, immò nec primas, in quantum sunt repræsentativæ actuum liberorum.

INSTABIS cum Valq. Nulla videtur esse differentia inter cogitationes à voluntate imperatas, & inter operationes sensus, & inter motum localem; utrumque ergo videbitur.

RESPONDETUR. Cum motus localis quæ talis, non sit bonum naturæ intellectualis, non debet participare de jure secreti; quod est bonum naturæ intellectualis: Secus sentiendo de ipsis cogitationibus & volitionibus, quæ sunt tale bonum.

Decidendo autem ulterius, in quæ cadat Jus secreti.

DICENDUM est 2. Quod non possit universatim dici omnes species videri ad invicem in Angelis.

PROBATUR. Quia dantur fortassis aliquæ species universales, etiam ex possibilibus, aliquæ repræsentantes; quæ tamenabilia, sint ignota inferioribus: Hinc si nosceret inferior species illas universales, & essent illaabilia ignota illi inferiori ut supponitur; & non essent ignota, quia est impossibile speciem quæ relativa est ad objectum, attingi sine objecto.

DICENDUM est 3. Angelum A si sit superior, si sit inferior, non posse noscere species repræsentantes actum liberum habitum, vel habendum?

PROBATUR. Quia hoc ipso etiam actus liber nosceretur.

De aliis speciebus non ita facilè potest determinari, cur non possint nosci? Si quis universaliter

liter vellet negare notitiam hanc specierum; hanc posset habere congruentiam, quod species & notitiæ, habeant se quodammodo per modum unius, si ergo notitiæ non attinguntur nec species attingentur: Species enim ad nihil aliud aptæ sunt, quam ad intellectionem; & non se habent ita sicut substantia angelica, cuius unicuique officium non est, ordinari non nisi ad intellectionem. Quæ autem dicta de speciebus, proportionaliter dicantur de habitibus.

DIFFICULTAS III.

De aliis Notitiis Angelicis.

POtest quæri de notitia futurorum, præteritorum, sphaera noscendi, &c. hinc sit

Punctum Difficultatis I.

De Notitia futurorum.

NON est hic difficultas, quod futura necessaria noscantur: Cum enim sint causæ illorum determinatæ, bene in causis nosci possunt, ut in igne fumus: Nec est difficultas de futuris casualibus, quia hæc non nisi conjecturaliter attingi possunt, cum non habeant sui principium necessarium. Nec est difficultas de hoc quod etiam futura libera de facto non noscantur: Nam hoc Script. soli Deo tribuit, dicitur enim Isai 45. *Annuntiate quæ ventura sunt in futurum, & sciemus quia dii estis vos.* Cap. etiam 46. *Ego sum, ait Deus, nec est ultra me Deus, nec est similis mei, annuntians ab exordio novissimorum, & ab initio, quæ nondum facta sunt dicens.* Unde etiam Patres ex notitia futurorum arguunt Deitatem, ut videre est apud Suar. L. 2. c. 9. & ita Hieronymum citat: *Considerate* (sic inducit Deum loquentem Hieronymus) *quod præter me nullus sit Deus, nec alius potuerit scire ventura, nisi ego, quæ per Prophetas nuntio, quæ facturus sum, ut cum prædicta complevero divinatione, probem Divinitatem.*

Devolvitur itaque tota difficultas ad hoc: Cur illa futura non noscantur? Hanc difficultatem

EXPLICATI. Vasq. d. 208. c. 4. Dicitur quod sicut in agentibus naturalibus non sufficit habere principium sufficiens ad operandum, sed necesse est habere etiam materiam & objectum debite dispositum: Ita in potentiis cognoscitivis, præter intellectum & speciem, necessarium est objectum proprium & naturale, circa quod operari possit. Cum igitur futura contingentia non sint intra latitudinem objecti naturalis, ut probatum ex Scriptura, efficitur, ut quamdiu res futura est, ab Angelo cognosci non possit: Illa enim species impressa, est non nisi

habitualis futurorum expressio. Cumque futurum ut futurum non sit objectum naturale huius speciei, non illud noscet. Quando autem jam ponitur objectum, sine ulla variatione speciei, potest notitiam illam elicere species, ex eo solum, quod comparata cum hac re, habeat illam pro objecto sibi proprio; comparata ad futuritionem, non habeat; quia principium cognitionis operatur circa rem certam & determinatam, quam habet menti propositam. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia quæro, cur non sit intra latitudinem objecti naturalis attingere futura? Nosco enim per Scripturam, quod de facto non noscantur ab Angelis futura; sed quæro cur non? Tum, quia concedo illas species esse non nisi spectantes ad actum primum representandi; sed quæro, cur in actum secundum exire non possint? Tum, quia futura habent determinationem in suppositione sui ad se, cur ergo notitiam angelicam terminare non poterunt?

DICES cum Arrubal; Præexistente jam habitu fidei, quando incipit objectum pertinere de novo ad eundem, non fit in se ulla variatio habitus; Ergo etiam sine ulla variatione, posito objecto quod erat futurum, incipit illud noscere intellectus.

RESPONDETUR. Transeat totum. Non enim de hoc quæritur, quomodo illud objectum de novo nosci possit, sed de hoc, cur nosci non possit actu, antequam fiat? Disparitasque adferri posset, quia qui habet habitum fidei, non habet species factæ revelationis, hinc sine illis non potest se extendere habitus ad credendum, nisi sub hac formalitate, *revelabitur, vel sub hac: si revelaretur*; non autem sub hac, *revelatum est.* Jam autem habentur per oppositos species futurorum, cur ex illis non potest procedi ad hunc actum *erit objectum?*

EXPLICAT 2. Joan. à S. Thom. D. 22. art. 1. n. 18. Quod scilicet species Angelorum non representet rem aliquam nisi prout pertinet ad hoc universum; futurum autem non pertinet ad hoc universum. Ubi etiam recurrit ad Idearum divinarum participationem. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia de hoc ipso quæritur; Cur futura non spectent ad hoc universum, cum hoc universum omnia ambiat præterita, præsentia, & futura? Immo ambit ipsum tempus, spectans ad se, quod tamen est mensura motus, secundum prius & posterius. Tum quia, cum in Ideis divinis, sit etiam id, quod futurum est, cur in Angelos secundum hanc formalitatem non sint derivatæ similitudines specierum? Tum quia, quando recurrit ad hoc, quod futura non assimilantur speciei, restat quærere quare non assimilantur, & quali assimilatione? Si enim non assimilantur assimilatione

tionem per speciem expressam, de hac ipsa quaeritur, quare per illam non assimilantur?

S. Thomas, quem citat ex q. 16. de Malo art. 7. ad 9. non plus dicit, quam quod ex varietate & transmutatione individuorum, proveniat quod nunc noscantur esse, nunc non noscantur; sed hoc ad praesens impertinens est.

EXPLICAT 3. Suarez l. 2. c. 10. n. 8. Angelum non posse ideo futura cognoscere in seipso: quia ille modus attingendi futura, est proprius divinitus intellectus, propter immutabilitatem & aeternitatem suam, ratione cuius, semper, ac simul habet omnia praesentia: Nam ad habendum modum notitiae adeo sublimem, requiritur vis intelligendi infinita, qualem non habent Angeli. *Hae Explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia concedo futurorum notitiam deberi Deo, etiam titulo immutabilitatis, sed quaero: Cur creaturae alio titulo convenire non possit? Nam Deo convenit esse in actu secundo notitiae, etiam titulo immutabilitatis, & tamen etiam creaturae sine immutabilitate, sunt in actu secundo notitiae. Tum quia, si ad noscenda talia futura, esset necessaria virtus infinita, etiam elevatus Angelus ad noscenda futura, cum non sit infinitus, noscere illa non posset: Ad eum modum, quo quia ad comprehensionem est necessaria virtus substantialiter infinita, etiam elevatus Angelus, non potest Deum comprehendere. Tum quia, quando ad hoc recurrit Suarez, quod nunc non sit noscendum illud futurum per existentiam rei, id verum est, quod non sit noscendum per existentiam rei exercitam, sed cur non erit noscendum secundum praesentialitatem, & suppositionem illius ad se? Quamvis autem dicatur Deus vocare ea quae non sunt, atque ea quae sunt, illo loco hoc solum probabitur, quod productio rerum de nihilo, soli Deo tanquam causae primae competat.

EXPLICANT 4. alii. Quod scilicet species futurorum, representent quidditatem, non futuritatem. *Sed haec explicatio*

NON SATISFACIT. Quia vel novae illis species deberent ad representandam futuritatem tribui, vel restabit quaerere, cur illae species futuritatem non representent?

Granadus dicit non nosci futura: quia non noscit, non esse impedienda a suis causis.

CONTRA. Quia quaerere restat, cur non noscat ipsam futuritatem? Ex qua arguat, non esse impedienda a suis causis.

Cajetanus cum aliis Thomistis dicit, non nosci futura, quia notitia fit per representationem; representatio per assimilationem, assimilatio est revelatio; haec autem non datur, nisi ad objectum praesens.

CONTRA. Tum, quia retorqueri potest totum hoc argumentum, circa notitiam, quam habet Deus de futuro. Tum, quia relatio no-

titiae ad objectum, est transcendentalis, adeoque non requirens existentiam. Tum, quia similitudo illa est intentionalis: De hac autem quaeritur; cur non possit haberi in angelico intellectu, etiam non existente objecto? Et sicut dum noscit praeterita Angelus, vel possibilia (quod arguit Arriaga) potest assimilatio salvari, sic & in praesenti.

EXPLICAT 5. Arriaga. Disp. 9. n. 18. Recurriendo ad id, quod si actus liberi non noscuntur dum sunt, multo minus noscentur antequam sint. Sequerentur etiam absurda, si quis nosceret suos actus liberos: Hoc ipso enim nosceret saepe alienos: Si enim nosco, a me odio habendum Petrum cras propter hanc causam; hoc ipso nosco illum daturum mihi illam causam, adeoque noscerem actum illius liberum.

Haec explicatio retineri potest, addendo hoc, quod etiam futura casualia videre non possit homo, quia illorum determinatio, cum non habeatur a causis determinatis, una aliam trahentibus, fit, ut illorum determinatio pendeat a Deo, tanquam auctore naturae, faciente id, quod faciebat apud Aristotelem bona fortuna. Haec autem determinationes divinae, cum involvant actum Dei liberum, nullo signo exteriori manifestatum, fit, ut hoc ipso nosci non possint: Cum actus Dei liberi ante sui manifestationem nosci non possint. Unde etiam consequenter dici posset, quod illorum species non dentur.

Quia tamen haec explicatio ostendit quidem, cur futura non noscantur titulo liberi; tentandus est modus, quod non noscantur, idque ex titulo futuritionis, etiam supposito, quod dentur illorum species? Quod ut fiat,

PRÆMITTO 1. Quod species sint qualitates vicariae objectorum, adeoque si nihil obstat, accommodare sese debere ingenio principalis & ductui: Hoc enim in omni vicariatu contingit.

PRÆMITTO 2. Sicut ipsum objectum est ejus rationis, ut eadem entitas in quantum dicit connectionem suorum predicamentorum sit possibilis: In quantum dicit existentiam quae desit, sit praeteritum: In quantum dicit actus sui extra causas positionem, dicitur existens: Et in quantum dicit se extra causas educandam, dicitur futura. Ita eadem entitas speciei accommodando sese objecto est nata representare possibile, praesens, futurum: Non quod non possint ad ista omnia distincta species dari, sed quod Auctor naturae velit & paucitatem, & accommodationem ad conditionem principalis.

PRÆMITTO 3. Si eadem indivisibilis entitas speciei est potens eandem entitatem cum dictis differentiis representare, hoc ipso debet esse indifferens ad haec omnia representanda: Si est indifferens, debet habere aliquod determinativum: Et hoc ad noscenda possibilia, est ipsa connexio, ad noscenda praesentia, actualitas entis. Quod autem erit determinativum ad noscendam futuritionem?

Quod tamen determinativum est necesse ponere, propter illud principium: Impossibile est transire à contradictorio ad contradictorium sine sufficienti mutatione. Porro de hoc determinativo ad noscendum futura, discurre debemus sumpta proportionem à manifestioribus.

Manifestissimum noscitivum futurorum est ipse Deus, qui dupliciter cogitari potest determinatus ad noscenda futura: In primis à parte principii noscitivi, quia scilicet immutabilis & omniscius est: Hoc determinativo caret Angelus, sed habet, non nisi vim talem, qualem vis habet ad noscenda etiam secreta. Aliud determinativum cogitari potest, ex parte ipsius objecti; quod scilicet determinet objectum speciem ad ponendam sui notitiam, & hoc determinativum nondum existente objecto, & quod non existit, nullum potest cogitari. Ratio, quia futurum in re ipsa, ita se habet, ac se haberent ea, & habent, quæ non sunt futura: utrumque enim à parte rei, nihil est: Sicut ergo id quod nunquam futurum est, non habet vim determinandi speciem, ad se ut futurum, cognoscendum; Ita cum futurum à parte rei, habeat se in re, ac quod non est futurum; sicuti illud non futurum, ut dixi, non determinat ad sui notitiam, ita nec determinabit futurum.

Neque valet si dicas, quod nec Deus futura noscat: quia Deus ex omniscitivitate sua determinatur, ut habeat vim speciei impressæ, quam haberet tunc, cum res futura esset actu, & æquè completa, fit ut noscat futura: quia verò creatura non est omniscia, nec est necesse ut vel essentia illius, vel species suppleat illam præsentialem, quam etiam non suppleri de facto novimus, ex auctoritate, fit ut creatura, non noscat futuros eventus. *Ex his Præmissis*

EXPLICATUR. Cur Angeli non noscant futura etiam habitis speciebus. Quia scilicet proportionantur illorum species objectis, ut dixi Præmissis primo: Sicut ergo objecti entitas eadem est, & possibilis, & præterita, & præsens, & futura; ita & species una, repræsentare nata est, hæc omnia, ut dixi Præmissis secundo. Quod si nata est repræsentare hæc omnia, & quidem non simul: Neque enim id exigit conditio huius noscitivi, quod est Angelus, fit ut sit indifferens, ad hæc repræsentanda: Si indifferens, indiget determinativo. Hoc autem determinativum non potest esse aliud, nisi desinitio jam futuritionis; & præsentia actualis, ut dixi Præmissis tertio.

Hæc Explicatio videtur esse conformis S. Thomæ hic q. 57. a. 3. in corpore. Hoc etiam in præsentia addi posset, quod futura non noscant Angeli, scimus ab auctoritate, sed ratio id non demonstrat; quæ enim implicantia in creatura naturaliter noscitiva futurorum naturalium? Sed posita doctrinâ ab auctoritate, & attendendo ad principia aliâs prædicta, posset dici non

haberi illorum species: Cur autem non habeantur, non potest reddi ratio per locum intrinsicum, sed non nisi per auctoritatem.

ADDO INSUPER. Cum Angelus unusquisque habeat species etiam possibilitatem repræsentantes, noscendo species, non noscit certò futuritionem; quia non scit annon illæ species sint datæ ad solam possibilitatem futuritionis repræsentandam. Quod si Deus revelaret quod habeant species nonnisi futurorum, quæ non tantum possibilem futuritionem, sed & exercendam repræsentent, bene in illis, nosceret futura. Hanc materiam concernens aliquid infra addetur.

Punctum Difficultatis 2.

De Notitia Præteritorum.

Indubiè si perseveret effectus, in illo, præteritam actionem causæ, noscere poterit Angelus; & sic ex fumo, dicit, quod fuerit ignis; sicque in similibus. Nec est in hoc difficultas, quod meminisse possit aliquorum, quæ antea noverat, noscereque illa in ipsa memoria; sed est difficultas; An possit noscere ea, quæ præterierunt, & dum erant, non cogitavit de illis Angelus. Item est de hoc difficultas; An illa, quæ in ante non noverat, vel etiam noverat, possit noscere in illismet ipsis. Circa id divisi sunt auctores. Affirmat Vasq. d. 208. Arriaga d. 9. a. 14. Negat Suarez l. 2. c. 12.

DICENDUM EST. *Quæcunque præterita, ut suppono ordinis naturalis, & quæ non involvunt actum liberum occultum, in illismet ipsis, posse ab Angelis certò & evidenter nosci.* Procedit Conclusio de præteritis, quorum supponitur Angelus habere species.

PROBAT 1. Vasq. Argumento negativo. Quia Patres & Scholastici communiter solum negant Angelis cognitionem futurorum & secretorum; Ergo cætera illis, in noscendo, subiecta putant.

PROBAT 2. Arriaga, Retorquendo argumentum, quod pro sua sententia formaret Suarez. Sicque proponi potest. Si non posset Angelus noscere præterita, quæ præterierunt in illismet ipsis, ex eo non posset noscere, quia præterita illa jam sunt nihil omnino, æquè ac futura, sunt nihil. Sed hæc ratio non convincit, quod ipsum probatur in principiis Suarez, quia cognitio præterita, habita de præterito objecto, potest nosci in illamet ipsa per Suarez, & tamen illa æquè jam non est, ac non sunt futura; Ergo si hoc non obstante, potest illa notitia in illamet ipsa nosci, poterunt nosci etiam præterita, in illismet ipsis.

CONFIRMATUR. Per experientias habemus, quod possit aliquis ea, quæ ante cognoverat

verat, in illismet ipsis noscere sine ulla reflexione, quod id inane noverit: Ergo apparet, quod illud non noscatur ratione illius memorie, & in notitia præhabita, sed in illomet ipso; immo pro posteriori non nisi reflectimus nos, quod hoc inane cognoverimus. Accedit principium negativum, quia scilicet id non repugnat Angelo, videturque improbabile, quod si Angelus fuit distractus cum aliquid fiebat, jam illud non posset cognoscere, nisi ex fide vel revelatione.

PROBATUR 3. Nam ex una parte illa præterita supponuntur nec ordine, nec genere esse altiora intellectu Angelico, adeoque jam erunt contenta intra vim noscitivam Angelicam. Ex alia parte habet species illorum objectuum sufficienter completas: Ergo in nullo deficit, ne notetur illis speciebus: Quod autem illæ species sunt sufficienter completæ, seu ut ajunt determinatæ, per hoc probatur; quia ad hoc ut transeat species a non esse completæ, pro noscendis præteritis, ad esse completæ, sufficit existentia exercita objecti, quamvis pro nunc, nihil omnino sit. Quod ipsum probatur, quia ex una parte hæc determinatio & completio, non fit per influentiam physicam objecti in species, sed per esse ipsum positum: ex alia parte hoc esse positum, etiam cum non est, ratione illius exercitæ existentie, quam pro præteriti aliquo habebat, sufficienter determinat, & complet, ut in posterum nosci possit. Quod ipsum probatur, si hoc Angelus A. dicat, volo nullam meam cognitionem esse secretam Angelo B. quamvis non daretur physicè illa volitio; nihilominus quicumque actus Angeli A. nosceretur ab Angelo B. sufficeretque completio, quæ præcessit; Ergo & in præteriti idem dicendum. Et sicut illa volitio aufert velamen secreti, ita & præsens esse, aufert velamen, ut præteritio attingatur. Deinde licet ad hoc ut aliquid cadat sub fidem, non sufficiat futura revelatio; tamen ea quæ præteritis sufficiens est: Ergo etiam quamvis futuritio non possit determinare & complere ad sui notitiam, poterit tamen, esse quod præterit; sufficienter complere ad nosci.

OBJICITUR 1. Auctoritas. Quia scilicet Script. ap. PP. loquuntur de præteritis ac de futuris. Ita enim 41. dicitur. *Appropinquant & annuntiant nobis quæ ventura sunt aut priora quæ erant dicte.* Et v. 46. *Non est similis mei annuntians ab ætate novissima.* Et Gregor. hom. 1. in Ezech. dicit: *Prophetiam esse etiam præteritorum.*

RESPONDETUR. Si Auctoritates, ut sonant, accipiantur, probabunt nec memoriam quidem præteritorum dari in nobis: sicut nulla datur notitia certa futurorum. Textus illi loquuntur de hominibus qui præteritorum non habent species, nisi in ante præcognitorum, vel si ad extenditur etiam ad Angelos, loquitur Script. de præteritis talibus, qualia sunt futura, hoc est de liberis, vel fortè res est de præteritis analogi-

cè, hoc est de iis quæ ante mundum conditum Deus cogitavit, voluit: unde etiam bene arguetur Divinitas ex notitia præteritorum, non qualiumcunque sed omnium; quia omnium talium notitia, soli Deo competit.

INSTAT Suar. Quia intuitus æternus Dei extenditur ad totum tempus futurum ac si esset præsens, fit, ut hoc sit proprium Divinitatis: Ergo & cognoscere præterita in seipsis, est proprium Divinitatis; quia intuitus illius æternus, extenditur ad totum tempus præteritum.

RESPONDETUR. Proprium esse Divinitatis, à se extendi, ad omne tempus præteritum, & insuper per notitiam quæ mensuratur æternitate. Sed cur alio modo id non competet creaturæ?

OBJICIT 2. Idem. Res futura quæ talis, non habet existentiam actualem; res etiam præterita, non habet existentiam actualem; sed tam est nihil, sicut quæ nondum fuit: Ergo sicut circa rem futuram non potest dari cognitio creata per modum intuitionis: Ita nec circa præterita.

RESPONDETUR. Retorquendo argumentum in principiis Suar. Quomodo scilicet cognitio præterita, possit in se nosci per memoriā? quomodo item revelatio quæ præterit, volitio item transacta manifestandi secreti, cum sint nihil, non se habeant ac quid futurum? Disparitas hæc dari potest; quia futurum, hoc ipso quia futurum est, nihil habuit vel habet actu, quod se aliter habeat, vel habuerit, quàm id, quod futurum non est. Jam autem præteritum habuit aliquid, quod se aliter habeat, quàm id, quod est nihil; & illud habere, est sufficiens mutatio, ut transeat a non esse completi in noscendo, ad esse completi. Unde futurum cum non exierit in actum, non exiit etiam ab exemptione in noscibilitatis; sicut præteritum; & sicut ratione præteritionis exiit ad statum, ut de illo possit haberi notitia certa memorie; cum tamen de futuris, nulla sit certa notitia: Ita etiam exiit ab in noscibilitate, ex qua, non exiit futurum. In adferenda disparitate debet haberi ratio illius instantie de revelatione. Et certè determinatio, & completio speciei ex dictis supra nihil aliud est, quàm actualis existentia rei suo ordine non excedentis intellectum Angeli, petens à Deo concursum ad sui notitiam; quia ergo fuit hæc existentia, jam etiam facta est completio specierum, quæ semel completæ, semper sunt completæ: quia autem futura non habuerunt actualem existentiam, nec compleverant species; ideo nec poterunt nosci, & sicut semel facta revelatio pro semper complet habitum fidei, ita & semel habita existentia. Alia Disparitas est, quia si noscerentur futura, hoc ipso noscerentur actus liberi, quod absurdum non sequitur, si noscantur præterita.

OBJICIT 3. Idem. Si Angelus nunquam scivit rem esse, perinde se habet ad illam, ac si non fuisset. Ergo ex se non magis potest illam noscere, ac si non fuisset.

RESPONDETUR. In ordine ad habendam de illa re memoriam æque se habere ac si non fuisset, si illam non cognovit in ante: sed ad simplicem illius notitiam secus se habet; quia esse illo, quod præhabuit, exivit extra in noscibilitatem respectu Angeli. Quod totum in hoc fundatur; quia ex una parte potentia est proportionata illi objecto; quia supponitur esse ordinis naturalis: Ex alia parte, species illius est sufficienter completa ad illud objectum noscendum; quia habitum esse dum habebatur sufficienter indifferenciam illam abstulit.

Procedit autem hæc resolutio in principiis, quæ admittunt omnium species concreari Angelis, vel de novo infundi. Quia in sententia tenente quod Angelus fabricet sibi species, casu quo illas non fabricasset, non posset exire in notitiam præteritorum, ob defectum specierum, quas non fabricavit, sine saltem confusa notitia objecti, quod postea jam transactum, posset clariori notitia attingere ex præhabita specie.

Punctum Difficultatis 3.

De reliquis Notitiis Angelos concernentibus.

NOTO 1. Communiùs censeo, quod Angelus semper sit in actu ad æquato sui intellectus. Ratio, quia ex una parte intellectus illius est potentia necessaria; ex alia parte habet omnia requisita ad cogitandum. Et sicut oculus omnia videt, quæ videre hic & nunc potest, ita & Angelus omnia intelligit, quæ hic & nunc intelligere poterit. Cæterum communem hanc Doctrinam, puto aliquo modo restringendam esse: Non enim videtur probabile, quod Angelus v. g. si habeat capacitatem ad noscenda simul centum, quod non possit noscere saltem vel unum præterea, modò in hoc incremento, vel decremento non procedatur per notabiles mensuras, eò quod per illas, notabiliter se aliter, deberet habere potentia. Præcipue autem, quia posset hic & nunc applicare illum voluntas ad aliquid hic & nunc intensius noscendum, cæteris non ita inhærendo.

CONFIRM. Si enim nos homines interdum simul plura cogitamus, etiam ejusdem rationis: Si oculus potest plures simul similes colores videre: Item si Anima cum organis plures diversæ rationis exercet operationes: Cur similis extensio non concedetur Angelis ad plura objecta?

NOTO 2. Circa objecta quæ immediate & evidenter noscit Angelus, licet non componat,

nec dividat formaliter, dividit tamen & componit æquivalenter. Ut intelligatur Notatum. Tum dicimus intelligere componendo & dividendo, quando scilicet ante iudicium præcedunt formaliter duæ apprehensiones de subiecto & prædicato, quæ postea ununtur in una qualitate indivisibili iudicii affirmativi, vel negativi. Quod autem nec componat, nec dividat formaliter Angelus circa objecta evidentiā, Ratio est. Tum, quia huius divisionis & compositionis, nulla necessitas: Nam in nobis oritur ex dependentia à phantasmatibus, obscuritate notitiæ, &c. Tum, quia in intuitivā notitiā non videtur esse locus formali compositioni & divisioni. Tum, quia si sensus percipiunt sine simili compositione & divisione, cur non percipiet intuitivā? Idque verum est de Angelicis cogitationibus, non solum quibus formalitates sibi identificatas realiter, attingunt v. g. Animalitatem & Rationalitatem in Petro, sed etiam de iis, quæ non sunt identificata realiter ut cum noscit Petrum esse factum album; neque enim opus habet seorsim Petrum, seorsim albedinem concipere. Quod autem in talibus interveniat æquivalens compositio, Ratio est. Tum quia in notitiā intuitivā Angelica, non est maior unitas & indivisibilitas, quam in ipso actu elicitio iudicii, quod est simplicissima qualitas, ut suppono ex Philosophia, & tamen hoc non obstante, intercedit illic multiplicitas æquivalenter. Tum, quia hæc multiplicitas æquivalens stat in hoc: quod in una indivisibili notitiā, una formalitas actus, responderet huic formalitati objecti, & alia formalitas actus, alteri formalitati objecti, licet hæc formalitates, sint inter se identificata. Debet autem hoc intervenire; quia formalitas representationis Animalitatis, non est formaliter formalitas representationis, notificantis rationalitatem. Tum, quia non est necesse maiorem identitatem ponere in ipsa notitiā intuitivā Angelica, ejus formalitatibus, quam inter ipsas formalitates objecti, quæ tamen habent multiplicitem æquivalentem. Stat tamen cum hoc, ut circa objecta inevidentiā, componant & dividant Angeli. Ratio ex Suar. L. 2. c. 32. Ideò homo componit & dividit; quia intellectus ejus non statim in apprehensione alicujus primi objecti potest inspicere, quidquid virtute in eo continetur, sed etiam in Angelis circa inevidentiā potest quid simile intervenire. v. g. Propositio Mysterii Trinitatis, proportionata illis motiva credibilitatis, &c. tumque primum assensus.

NOTO 3. Angelos circa objecta evidenter nota, non discurrere formaliter, discurrere tamen virtualiter. Quod non discurrant formaliter. Ratio, quia discurrere formaliter est per plures actus, ex notiori, venire in notitiā minis noti; Si autem est notitia evidens, non est jam locus progressus, à magis noto, ad minus notum. Quod

Quod autem illi interveniat discursus virtualis Ratio, quia ille stat cum unitate notitiæ, modò noscatur causa per effectum, effectus per causam: quod sæpè contingit Angelis.

Ex hac occasione inquiri solet: An abstractivè noscant Angeli? Si per abstractivè noscere intelligatur noscere per species alienas v. g. Angelum per speciem faciei alatræ, sic non noscit Angelus: est enim hæc manifesta falsitas, ludens imaginis. Si autem abstractivè noscere est noscere per rationes communes germanum illarum conceptum formando; sic noscent abstractivè: cum hic modus etiam noscendi importet quiddam dignum Angelo, ut noscat rem eo modo, quo noscibilis est, cum fundamento in re.

Sed hic solvendum restat & explicandum, quomodo tunc Angelus non nosceret confusè?

Triplex confusa notitia cogitari potest. I. Quando ratio communis præcisè à differentiis cognoscitur præcisione objectivâ; quæ notitia hoc sensu potest appellari confusa; quia per illam non attinguntur clarè res; quia cum illa ratio communis in re nihil aliud sit, quàm ipsa singularia, quæ tamen non attinguntur, fit ut illa notitia dicatur confusa. Hæc notitia in duobus casibus non posset tribui Angelis, ex dictis rationibus. In primis, si ipsa ratio communis, per species alienas nosceretur. Deinde si non conjungeretur actuali notitiæ, etiam individuum.

II. Est notitia confusa, in qua attingitur clarè una formalitas & confusè alia; vi cuius scilicet ita se habeat notitia, sicut se haberet oculus ad videndum Petrum, & parietem penetratum. Hæc confusio est rejecta in Philosophia, adeoque nullo modo etiam Angelo concessibilis. Et certè hæc sententia admittit contradictoria in creatis h. e. nosci clarè, & non nosci clarè sed confusè, propter quæ tamen evitanda negat præcisiones objectivas. Deinde quí potest dici me confusè attingere aliquid, quod æque mihi non repræsentatur, ac non repræsentatur, simpliciter non cognitum.

III. Notitia confusa est ita explicabilis, ut denominatum hoc ab intellectu, quod est animal ut sic, ita concipiatur, ut in illo non respondeat denominatum ab intellectu rationale ut sic: Licet animal illud comparatum ad statum realem, sit cognitum animal, quod est rationale. Hæc sententia voce sola differt à prima. Nam etiam nos dicimus, quod præcisiones objectivæ rationum communium, non dentur nisi pro statu intentionali, & quod hoc objectum, quod est animal pro statu non nisi intentionali non repræsentet rationale, licet pro statu reali & phylico, illud animal, sit rationale, de quo pluribus locis alibi significatum. Hæc notitia confusa potest tribui Angelis; est enim eadem cum prima.

DISPUTATIO III.

De reliquis Actionibus Angelicis.

De tribus præcipuè Actionibus hæc agitur, de Volitione, Locutione, Motu Angelico.

QUESTIO I.

De Volitione.

Quod detur in Angelis voluntas, fundatur in illo principio; quia omne cognoscitum saltem de facto, habet appetitum sibi proportionatum; hic autem, est voluntas. An volitiva illorum sit identificata substantiæ, pendet ex Animasticis. Quod Volitiones sint distinctæ realiter in illis; petitur ex impossibilitate substantiæ creatæ, cui sint sui motus identificati, vel saltem ex perfectione talis substantiæ, de qua in Angelo non constat. Habere illos voluntatem liberam certum est ex Fide; nam aliqui peccarunt, aliqui non, sed meriti sunt; hæc

autem arguunt libertatem. Et cum nullum bonum creatum sit, summè bonum, cumque non competat illis intuitiva summi boni notitia, fit, ut liberè & Deum & creaturam ament. Hinc quia naturalis cognitio quam habent de Deo, est adhuc abstractiva, fit, ut non necessitentur ad amandum illum amore naturali. Hic tamen Amor in Beatis, est juxta naturalem inclinationem; habent enim dictamen practicum, quod honestissimum bonum, sit maximè amandum. Unde amore appetitativo etiam naturali magis Deum amant quàm se: quod etiam docet S. Thomas hic q. 60. a. 5. fundarique potest ulterius in hoc; quia quod est alterius secundum naturam, si cætera sint paria naturæ instinctu, principalius fertur in id cuius est, quàm in seipsum, & ita manus opponit sese ictui, pro conservatione totius. Fortè tamen intenta conditione naturali, intensius seipsum amant. Ratio; quia